

Karl Gunnarsson som bonde bland bönder

En solig februaridag med våraning i luften gjorde jag första gången ett besök på den gamla gården.

En tid hade jag rest runt i mellersta Sverige och sökt efter en lämplig plats, där jag kunde dra mig undan världens älvan och i lugn och ro ägna mig åt författarskap. I Uppland var det på vippen att jag fastnat för en lantgård men vid närmare undersökning befanns det att jag inte var tillräckligt fattig för att bli ägare av den.

Det låg nämligen egnahemslån upp över skorstenarna på gården, och skulderna måste stå den s.k. ägaren upp över öronen för att man skulle våga bli innehavare av en dylik "kassakista".

Det blev ingen affär av för min räkning och kanske jag backat ut ändå trots att min fattigdom inte var tillräcklig för ett köp.

Världskriget rasade ännu, egnahemsägaren, mannen på stället, låg ute på beredskap någonstans i Sverige.

Hustrun hade varit ensam hemma hela vintern.

Makarna voro barnlösa, men frun hade som sällskap tre katter, och dessa hade inte varit utsläppta ur huset sedan föregående sommar.

Vid mitt inträde i bostaden mötte mig en stank av hög valör, ty katterna hade använt samtliga rum som dass.

När jag besåg lägenheten fick jag lotsa mig fram genom kattgödselskvättar.

Jag fick en aning om egnahemsrörelsens idé på den gården. Man måste tydligen inte bara vara lusfattig för att komma i åtnjutande av egnahemslån, man måste, av vad här framgick, även tillhöra den kast folk som gemenligen kallas tras- och tattarbyke.

Frun i huset, en ung, rundgattad beredskapsänka, var välvilligheten själv emot mig.

Hon ville ovillkorligen sätta på kaffe pannan och bjuda mig på kaffe så att vi fick en pratstund, och hennes mörka ögon blixtrade utmanande och avskräckande mot mig.

Jag tackade hövligt nej, backade ut ur oset och torkade omsorgsfullt skorna rena i snön utanför, ty kattskit är en materia som fräter skosulor hårt.

Så gick den affären i stöpet. Jag kom av mig vid ingången så att säga.

Nästa gård jag besökte i och för köp låg i Västmanland.

Det var en historisk gård, hade egendomsagenten uppgivit.

Och det var den så tillvida att Engelbrekt enligt sägnen en gång i tiden skulle tågat förbi med sina väpnade bondeskaror.

Att gården var mycket gammal märkte jag och att ägarna undan för undan av historiska skäl eller på grund av

ekonomiska bekymmer aldrig slagit spik i vägg sedan uppförandet märkte jag också.

Medan jag satt och språkade med bonden i salen rasade plötsligt kakelugnen.

Rummet fylldes av tegel, murbruk och damm.

Det här var då oturligt att kakelugnen skulle dråsa ner just när jag har en spekulant här, klagade bonden.

Det medger jag, svarade jag, men efter vad jag kan bedöma så följer nog både muren och skorstenen efter kakelugnen i morgon eller övermorgon, och det vill jag inte vara med om.

Den historiska gården som Engelbrekt en gång drivit förbi med sina bondhopar förblev oköpt för min räkning och förmodligen för andra spekulanter också.

Efter att ha sett på några andra gårdar, som inte alls motsvarade egendomsmäklarnas lovsånger, fick jag beskrivning på en gård belägen i småländska höglandet, i Sveriges hälsosammaste klimat.

Till den gården kom jag, som nämnts en solig februaridag. Gården var belägen i en skogsbygd, två mil från två olika städer och på lika stort avstånd från en köping.

Det var en kilometers avstånd till närmaste granne, och samma avstånd till landsvägen, där man hade daglig bussförbindelse med städerna och köpingen.

Gården hade daglig post; telefon och elektriskljus och kraft var helt nyligen indraget.

Gårdens storlek var tillräcklig att föda en familj, och skog för husbehov fanns där för evärdliga tider.

Och vilken natur. Gården låg på en höjd.

På nordsidan växte björkskogen likt ven park ända in på huset.

Från vänster ledde åkvägen från landsvägen genom hagmarken till gården.

Titta på utsikten härifrån, sade bonden ägaren av gården, och visade mot vägen, d'ä grant som ett fotografiporträtt.

Det var en vacker utsikt mot väster.

Men mot öster var den storslagen.

Närmast gården ett par hundra meter var åkerjord, så tog skogen vid, blandad barr- och lövskog.

Marken höjde sig sakta, och så långt ögat kunde se stod skog, medan här och där rödmålade gårdar och torp skymtade i blandskogen.

Vi sutto i storstugan, finaste rummet, och pratade.

Rummet hade fönster mot öster och söder.

Mot söder var ändå den vackraste utsikten.

Närmast gården ett par hundra meter låg en vildmosse och så en skogssjö. På andra sidan sjön växte en hundraårig skog, vars make jag aldrig skådat i vårt land, storstammig och tät så man kunde famna mellan jättefurorna.

Gården hade varit salubjuden ett år och spekulanter hade ingalunda saknats.

Bönder, idel bönder hade sett på gården.

Nej, gården passade inte, den låg ju alldeles för avsides.

Käringen hade ingen grannkäring på ett stenkasts avstånd som hon kunde dricka kaffe med och skvallra med och tvista med. Körvägen genom hagarna till landsvägen var krokig, det var sten i somliga åkerlappar, de andra bestod av mossjord.

Ungarna hade för lång skolväg. En del spekulanter ogillade allt och for sina färde. Andra missbjöd på det redan låga priset och for sina färde även de.

Så fanns det en kategori bondkarlar som gjort till sitt levebröd att resa och bese salubjudna gårdar.

Dessa kom på cykel, hade ett helt kartotek med adresser på salubjudna gårdar i fickan, reste från gård till gård, blevo utfodrade med kaffe och mat och begärde nattlogi när det så passade dem.

Denna ohyra till ”spekulanter” berömde allt, men aktade sig för att bjuda något pris. De skulle resa hem och tala med sin käring först, återkomma med henne i sällskap och köpa gården. Sådana där tattarspekulanter fortsatte till nästa salubjudna gård, åt och drack och betalade bondfolket med fagert tal och fagra löften om köp.

En hade trattat i sig ända till 60 våfflor till kaffet, berättade frun på stället som var specialist på våfflor.

Bönderna kunde ju tjuvmala i kvarnen trots kristid och licenser, så mjölåtgången till alla våffelbaken betydde väl inte så mycket, men försmädligt var det naturligtvis i längden att föda dessa fariséer som reste från gård till gård för att äta. Bonden blev till sist så utled på spekulanter att han bara gick ut med dem på gårdsplanen, slog ut med handen och talade: Vad I ser häromkring är mitt, se över det och far sen ända in i helvete.

En så funtad spekulant som jag hade nog aldrig bondfolket haft på såg gården förr. Jag varken berömde eller kasserade. Jag synade husen, att kreatursbesättningen var fulltalig. Hörde att så varit fallet under generationer, som gården varit i denna släkts ägo, och förstod att jorden var väl gödslad och i god hävd.

Åkrarna låg runt gården liksom skogen. Jag kunde ta en överblick över det hela från höjden därefter huset låg.

Rummen i manbyggnaden voro stora och det var så högt i tak att jag kunde gå rak under sotad ås.

Jag räckte fram min näve, slog bonden i hand och köpte gården till det pris han begärt utan att pruta ett öre. När gårdshandlingarna överlämnades till mig blev jag lite förbryllad.

Va faen nu då, sade jag, ligger gården i Östergötland?

Den gör så, svarade bonden, gården ligger i Lysings härad av Östergötlands län, men det är sista gården i Östergötland. Halva sjön hör till gården.

Där mitt i sjön går gränsen mellan Småland och Östergötland. Skogarna på andra sidan sjön hör till Småland.

Småländska höglandet är det i alla fall, tillade han, vattendragen som rinna upp här flyter åt alla möjliga håll, för här är utförslut åt alla kanter. Så var det.

Jag hade blivit ägare till en ladugård i min födelseprovins och som ändå var belägen i småländska höglandet, i Sveriges hälsosammaste klimat.

På den enligturminnes hävd tillämpade bondeflyttningsdagen 14 mars tillträdde jag gården och var vorden hemmansägare i Östergötland.

Sedan bondfolket flyttat bort med sina lösören kom jag underfund med att en hel del skavanker vidlådde boningshuset. En genomgripande reparation måste företagas, om jag skulle få bostaden i förstklassigt skick och mitt författarhem trivsamt. I veckor och månader förde hantverkare sin bullrande verksamhet i huset.

Medan jag satt i mitt skrivrum, som var det första jag lät göra i ordning, och skrev på en bok dånade hammarslagen, rasslade sågarna och plockade murare med tegelstenarna. Hade det varit i ett främmande hus hade jag naturligtvis flytt redan första dagen inför ett dyigt oväsen.

Nu besvärade mig inte larmet ett dugg.

Det var mitt eget hus, och jag gick där bland hantverkarna, som omväxling medan jag skrev, rådfrågade och bestämde hur jag ville ha allt.

Så småningom blev allt färdigt, ett trevligt gästrum inrett i vindsvåningen, en rymlig veranda, med utsikt över sjön och storskogen, tillbygd. Nyanskaffning och uppsättning av möbler och husgeråd, köksutensilier, med ett ord allt som skall vara i ett välordnat hem, blev nästa omsorg.

Anskaffning av linne var det värsta.

Lakan eller lakansväv fanns inte att få i affärerna.

Genom välvilliga medmänniskor lyckades jag få adressen på privatpersoner som kunde tänkas vara villiga att sälja lakan. Av änkor och faderlösa, som hade skåpen fulla av linne, lyckades jag förvärva gamla tunnslitna lakan för två omgångar till de sju bäddar jag kunde ställa till förfogande i mitt hem till ett pris av nära 100 kronor pr par lakan.

Efter den betan behövde jag ligga mellan lakan ett tag och ta igen mig. När jag då låg och räknade över kostnaderna för förbättringar på boningshuset och uppsättning av hemmet översteg detta det pris som jag betalat för gården.

Men tiderna voro sådana, det var inget att göra åt.

Jag var belåten ändå.

Efter en mansålders irrande i världen hade jag fått en fast punkt i livet, en vrå bland skogarna och bergen som var min, där jag trivdes och kunde arbeta.

Och nu ska jag berätta en liten förtjusande barnhistoria.

Första sommaren jag bodde på gården gästade min son och sonhustru med sin då nio månader gamla son mitt hem under min sons semester.

Det första mitt ungfolk sade när de stod där ute på verandan, andades in den starka höglandsluften och beundrade den stor slagna utsikten var: Folk som kommer hit till dig som gäster vill väl aldrig resa härifrån?

Och det antagandet låg sanningen mycket nära.

Allt vad jag har av trädgård är ett par uråldriga körsbärsträd vilka stå som vårdträd framför västra husgaveln, några yngre frukträd här och där och ett litet land för persilja, dill, gräslök och tidig potatis.

I övrigt går vildmarken ända in på husknutarna.

Där i min naturpark är marken om vårarna översållade av blåsippor, vitsippor och liljekonvalj.

Med högsommaren kommer prästkragar, blåklockor och hundrade andra vildblomster.

Smultronen glöda i backarna för att efterföljas av blåberg och lingon. Nyponbuskarna, som under försommaren med sina skära törnrosor givit vildmarken sitt praktfulla inslag, bära när hösten kommer rika skördar.

Det är bara att ta för sig av naturens rikedomar.

Jag kan aldrig svälta ihjäl.

Det var som en kvinnlig kollega, född i Östergötland som jag, som gästade mig sade:

Svälta ihjäl kan du inte så länge du har potatis och krösamos från egna ägor och ett pennskaft som ger dig dagliga bröd.

Det var så sant som det var sagt.

Men jag har mer än smultron, blåbär, lingon, nypon och potatis. Jag har en sjö som vimlar av gädda, abborre och sutare. Det har hänt då gäddorna varit i huggtagen att jag rott sjön runt ett varv, vilket tar en timme,

och på en dylik tur fått ett dussin duktiga gäddor på drag.

På mina jaktmarker, egna och arrenderade, finns hare och skogsfågel, men även räv och grävling.

I storskogen på andra sidan sjön har älgen ett kärt tillhåll, men där är fridlyst mark.

Gammelfolket som äger marken är lika rädda om älgstammen som om skogen.

Ett av de många morkullsträcken på mina marker går rakt över boningshuset.

Jag brukar sitta på verandan och skjuta mina första kullor för säsongen den 16 maj. Från samma plats har jag också skjutit några orrtuppar som den tiden ha sitt sträck mellan björkhagarna. I storskogen på andra sidan sjön finns ett högt berg, högsta punkten i höglandet.

Skogen är så högväxt att berget skymmes av höga furor.
Det är i alla fall traktens trollberg.
Där bor – enligt folksägen – skogsnympfen.
Har man tandvärk eller bukrev skall man gå till trollberget en torsdagsnatt vid fullmåne och vända på tre underliga stenar som ligger på bergets topp.
Då släpper plågorna och man återvänder hem som en ny och bättre människa.
Solvarma dagar stiger ibland rök upp från berget ovanför skogstopparna. Nu lagar skogsnuva till byk, nu blir det regn, säger ortsbefolkningen. Och den spådomen slår aldrig fel.
Men det var ju en barnhistoria jag skulle berätta.
Mitt ungdomsklasser njöt i fulla drag av friheten och landsvistelsen och deras lille pojke njöt säkert lika mycket av att bli utsläppt ur en Stockholmsvåning och få krypa omkring och rulla runt i gröngräset och solskenet.
En eftermiddag ville ungdomarna gå till sjön och bada.
Ja, ser du, upplyste min sonhustru, det är lillgrabbens sovtid nu, men att tvinga honom i säng går inte, det är han alldeles för livlig till.
Han måste hålla på och härja ända tills han blir uttröttad, då rullar han plötsligt omkull och somnar med en gång.
Du kan lägga honom på en filt och breda en filt över honom när han somnat.
Ja, det var klart att inte ungdomsklassen behövde sitta och vänta på sitt middagsbad tills lillpojken behagade somna.
Jag lovade att handla som jag hade blivit lärd och uppmanade dem att ge sig av till sjön och svalka av sig.
Sedan ungdomarna gått tog jag mig an lillpojken, satte mig i gräset och lekte med honom.
Följden blev att han blev ännu mer uppskojad.
Han kröp omkring mig, ryckte upp grästofsar, lade dem i mitt knä, kröp själv upp i knäet, rullade ned, skrek och skrattade och var överlycklig att hans farfar ägnade sig åt honom.
Sova var det minsta han syntes hågad för.

Posten kom och jag satte mig vid ett trädgårdsbord och gick igenom breven. Sedan kom turen till tidningarna, men då ville lillgrabben vara med.

Nej du pysen sade jag, tidningarna vill jag nog helst läsa utan din hjälp. Jag bar bort pojken ett tiotal meter, satte ned honom i gräset och gav honom mitt cigarrettetui att leka med. Det var roligt en stund, det blänkte och lyste, men när han inte fick upp det blev han lömsk, kastade det ifrån sig och kom krypande till mig igen.

Med stöd av stolen jag satt på drog han sig upp i stående ställning och sträckte sig efter en tidning, han ville läsa en tidning som farfar, en läsning som givetvis gjort att tidningen efter en stund bara bestod av papperslappar.

Men han såg så bedjande på mig med sina troskyldiga blå ögon och han sträckte sig så ivrigt efter en tidning, av vilka det låg ett halvt dussin på bordet, att mitt hjärta veknade. Pysen var ju i alla fall min ende sonson, så vist kunde han få en tidning att roa sig med.

Du skall få en tidning, grabben, sade jag, men du får inte riva sönder den.

Det där förstod han inte, ty hans andliga livsyttningar bestod ännu blott av glädjetjut och skratt och någon gång litet kink. Jag har plöjt igenom en stor huvudstadstidning och offrade den, tog tidningen i ena handen, pojken under andra armen samt satte ned honom i gräset tio meter bort och gav honom tidningen.

Så slog jag mig ned vid trädgårdsbordet igen och betraktade lillgrabbens förehavande.

Han vek inte ens upp tidningen, han bara satt och såg på mig med en blick så klok som hade han varit professor och inte en nio månaders grabb.

Så tog han ett fast tag med en hand på var sida om tidningen, reste sig, som han trodde med stöd av den, och gick rakt fram till mig utan minsta stöd blott hållande ett stadigt tag med bägge händerna i tidningen.

Han lämnade mig tidningen, sjönk ned på knä och somnade.

Jag lade, som min sonhustru sagt, pliten på en filt och bredde en annan filt över honom.

Länge satt jag och såg på pysen där han låg i skuggan av de åldriga körsbärsträden och sov, och mina tankar kommo och gingo.

Det här var ett gott omen tänkte jag, lillpojken farfars far var skribent, hans farfar är skriftställare, hans far är journalist, själv tar han de första stegen i livet vid nio månaders ålder med stöd av litteraturen – vad månde bliva av detta barn.

Det var en på många vis egendomlig bygd jag hamnat i. Mot söder och öster var bara skog, småsjöar, mossar och myrvar här och där och med mycket gles bebyggelse.

Här uppe i vildmarken häckade fiskjusen och tranan.

Bägge dessa fågelarter hälsade allt som oftast på i min insjö för att hämta sin föda.

Inne i storskogens dunkel häckade duvhöken som ibland var ett fullkomligt gissel för de små skogsgårdarnas fåtaliga hönsflockar. Där häckade även ormvråken som var välkommen både på mina och andras ägor, ty ormvråken är en god råttfångare. I min insjö häcka änder av flera slag, där häckar sothöns och skäggdopping.

Och senaste sommar har jag haft en så förnämlig hyresgäst som rördrommen i vassen i sjön.

Hemma omkring husen har jag två tama igelkottar som få sin skål mjölk varje kväll och två lika tama jättepaddor som komma fram om kvällarna och utfodrades med dagmask. Ibland kommer en unghare skuttande längs körvägen genom hagmarken om kvällarna.

Han kommer ända upp på gården.

Sitta vi människor då alldeles stilla runt trädgårdsbordet hoppar han ända fram till oss, nosar på oss och börjar sedan lugnt beta på gräsplanen.

När säden blivit skuren fram i september ser man ofta i dagningen en jättestor räv i färd med att fånga sorkar på mossåkrarna.

Han gräver med framtassarna så jorden yr om honom, så gör han ett hastigt utfall och på svansens livliga viftning ser man att han huggit sitt byte.

Den gammelräven har sin lya vid trollbergets fot uppe i storskogen på andra sidan sjön.

När stövare får upp honom, och det blir drev, styr han kosan direkt på lyan och går under jorden.

Han besvärar sig inte med att trava undan för hundarna i höstblöt eller snötyngd skog med risk att bli hälsad av en hagelsvärm i något pass.

Sådant hände honom när han var ung och oerfaren och han bär hagel inkapslade mellan hull och skinn som minne från den tiden. Nu är han gammal och slug.

Börja stövare att väcka på hans nattslag lystrar han ett slag samt sticker sedan under god betäckning genaste vägen till grytet vid trollberget.

Där inne i urbergets labrynter vet han att han är oåtkomlig. Där ligger han lugn i sin trygga boning, medan hundarna gnissla och gny vid de många och trånga ingångarna.

Det händer naturligtvis en del märkliga saker i en så avlägsen bygd. Så hände det för några år sedan under köttbristens värsta dagar att ett par älgar blevo tjuvskjutna på förbjuden tid och på förbjuden mark.

Köttet efter de fällda älgarna inbringade skytten en tusenlapp, vilket var stora pengar i den fattiga skogsbygden.

En avundsman som fick den tusenlappen i halsen, anmälde tjuvskytten till myndigheterna, naturligtvis anonymt, ty anmälaren var annars inte säker att råka ut för ett "vådaskott," om han gav sig ut i markerna.

Polisen kom men fann intet som kunde leda till bevis för olaga älgskytte. Ingen viste något, ingen hade hört eller sett något.

När förhör anställdes med den direkt utpekade svarade den anklagande helt frankt:

Det är väl inte värt ni springer här och luktar efter ett par älgar som kommit bort ur markerna.

Ni dög ju inte ens att spåra upp käringen som kom bort här i skogsbygden för en del år sedan.

Och så var det. En man och en kvinna, som haft sitt ihop en tid utan prästhjälp, lämnade en sommar söndag en av skogsgårdarna. Kvinnan återvände aldrig.

Det blev polisundersökning, men vart kvinnan tagit vägen blev aldrig klarlagt.

Vid polisförhöret uppgav mannen som besökt kvinnans stuga att hon följt honom ett stycke på väg när han lämnade gården.

När de skildes antog han att hon gått raka vägen hem igen.

Kanske hon stigit mist eller sluntit på de hala spängerna över någon myr och försvunnit i ett dyhål, framkastade mannen.

Med denna förklaring läs sig polisen nöja,

och efterforskningarna efter den försvunna kvinnan upphörde.

En dag i februari vintern därefter kom två stövare med ett rävdrev rakt över en skogssjö i närheten av den försvunna kvinnans hem.

I vassen i sjön slutade plötsligt drevet. Jägarna kunde inte begripa varför drevet helt tvärt slutade i vassen på en tillfrusen, snötäckt sjö, ty räven hade stort försprång.

Men räven som var den slugaste i det jaktsällskapet, visste att det fanns en fin åtel i vassen, han hade själv tagit sig ett skrovmål där allt ibland.

Nu styrde han kosan tätt förbi platsen där åteln låg, viss om att hundarna där skulle överge hans spår och hugga in på läckerheten.

Jägarna följde efter drevets spår för att utröna orsaken till dödtapten. I vassen fann de förklaringen.

Där i vasskanten höll de bägge hungriga hundarna på med begravningskalas, som den försvunna kvinnan själv bestod.

På vad sätt kvinnan omkom och hur liket hamnat i sjön blev aldrig klarlagt.

Mystik omger det dödsfallet i skogsbygden än i dag.

Trakten står i särställning på mer än ett vis.

Det är en gammal, gammal bygd.

En del av min åkerjord är mycket kuperad och därtill stenig.

Jag tänkte första våren, sedan jag blivit ägare till gården, plantera skog på dessa svårbrukade åkrar.

Då man står och ser på de ur jorden uppbrutna och i stora rösen upplagda stenarna kan man följa bondens arbete genom århundraden.

Att börja med har man blott lyckats bryta loss stenar av en mansbördas stolek ur jorden.

Det finns stora kummel med sten i samma storlek från en period som säkerligen sträcker sig över många mansåldrar.

Men så småningom kom bergkrutet i bruk, större stenar kunde sprängas mitt itu och avlägsnas ur jorden.

Så kan man följa utvecklingen ända fram till våra dagar.

Numer har tekniken utvecklats så intet hinder möter att få de största jordfasta stenar avlägsnade ur åkerjorden.

Det är numera en kostnadsfråga. Ibland går

jag ensam ut på mina stembundna åkrar och stannar i vörndnad inför mina föregångares odlaregärning.

Jag ser generation efter generation av seniga,

knotiga, vridvuxna, magra bönder gå här och bända sten ur jorden.

Ett par stutar, än magrare än bonden, stå förspända träådret under väntan att

bonden skall få stembumlingarna uppbända ur jorden och ta fatt på årdret för

att ärja nästa krokiga fåra. Här ur dessa steniga, backiga tegar hämtade bonden sin brödföda.

Öster och söder om gården var vattensjuk myrmark.

Från dessa myrar skördades ett magert, föga värdefullt starrgräs som dels slogs från båt, roddes i land och torkades, dels slogs och släpades i land på för ändamålet förfärdigade släpor. Detta magra myrhö utgjorde under århundraden kreaturens vinterfoder.

På vintrarna hade kreaturen blivit så kraftlösa av undernäring att man fick bära och släpa dem ur den mörka ladugården ut till solskenet och grönbetet.

För nära 60 år sedan fick Östergötland en framsynt landshövding.

Han bereste bland annat dessa trakter av sitt län, såg de ytterst primitivt skötta stenburna och kuperade jordbruken. Men han såg också samtidigt vilka odlingsmöjligheter här fanns av den goda myrjorden, om en kanal grävdes och myrarna torrlades.

Eftersom han var en driftig, dugande man så följdes omedelbart tanken av handling. Bönderna fick statlig hjälp, fick dikningslån och odlingslån. En kanal grävdes, och 400 tunnland vattendränkt myrmark torrlades, dikades plöjdes och förvandlades till fruktbar åker.

Men jag finner inte bara glädje av att se spåren efter många bondegenerationers idoga arbete. Jag finner lika stor glädje av att se vilka skördar som nu växer på gårdens ursprungliga magra tegar tack vare vår tids gödslingsmetoder, utmärkta jordbruksredskap och prima utsäde.

Jag gläder mig när jag ser hur vi genom användandet av en väl sammansatt och väl avvägd konstgödning kunna trola fram foderskördar på mossmarkerna, som en bonde för bara 60 år sedan, då dessa marker voro vattendränkta, aldrig skulle drömt om.

Bygden står i särklass även på andra områden.

Bondebefolkningen har ända till för tjugotal år sedan, då orten fick bussförbindelse med yttervärden, levt helt isolerad i sin bygd.

Befolkningen är så genomhederlig att jag ännu aldrig har låst om mitt hus, där alla lådor och skåp stå olåsta, om jag så legat borta på resor i veckor och månader.

Må vara att en eller annan älg försvinner på olaga vis ur markerna i tider av köttbrist, att ett kvinnfolk kommer bort på olaga vis, men stjäla för varandra gör man inte.

I två år hade jag varit lycklig ägare till den lilla lantgården på holaveden, då idyllen började försvinna.

Det började med att en torvströfabrik uppfördes alldeles inpå gårdens knutar, ty så nära gick grannens ägor på ena hållet.

Nu voro vi inte längre ensamma och ostörda på gården.

I torvströfabriken var liv och rassel. Där, såväl som ute på mossen vid torvupptagningen sysslades en massa folk.

Var vinden västlig, och det är den för det mesta i dessa trakter, blåste dammet från torvfabriken rakt på bostadshuset. Vi kunde ej längre sitta ute och inta våra måltider, ej sitta på verandan och njuta av utsikten.